

СТАНОВИЩЕ

по конституционно дело № 2/2004 година

Настоящото становище е провокирано главно от съдържанието на мотивите към решението в частта им , с която се твърди, че правото на обществено осигуряване по чл. 51, ал. 1 от Конституцията е ценност от по-висш порядък, която приоритетно трябва да бъде защитена спрямо прогласените в чл. 19, ал. 1 и 2 други ценности - “свободна стопанска инициатива” и “стопанска дейност”.

Независимо, че се намира в глава Основни права и задължения на гражданите на Конституцията, правото на обществено осигуряване не е от категорията абсолютни човешки права. То е от позитивните, наричани напоследък икономически права. Типичното за тях е, че не са универсални и се отнасят до определена категория граждани /в нашият случай родените след 31 декември 1959 г., ако са осигурени по реда на част първа КСО и работещите при условията на първа и втора категория труд независимо от възрастта/. Друго характерно за тях е, че не се ползват със съдебна защита - никой не би уважил иск за това, че в някаква степен не е гарантирано правото му на обществено осигуряване. Накрая съмнително е дали става дума за право в собствен смисъл - какво право е да заплащаш всеки месец удържки от трудовото възнаграждение, които нормативният акт квалифицира като публично държавно вземане, до придобиването на право на пенсия ?

Затова считам, че става дума само за задължение на държавата да организира допълнителното задължително социално осигуряване, а не за право, визирано в Конституцията като ценност от класически тип. Доколкото изпълнява задълженията си да организира и защитава осигуряването, поведението ѝ ще е похвално

или укоримо, ако не прави това. Но недопустимо е в случай като този съдът да отменя или отхвърля искания по чл.149, ал. 2 от Конституцията , като съпоставя конституционни ценности.

Разпоредбата на чл. 19, ал. 1 от Конституцията говори за “свободна стопанска инициатива”. От съдържанието ѝ може да се направи извод за либералната позиция, на която е застанал основният закон в сферата на икономиката. Свободната стопанска инициатива по правило се свързва с личностната и пазарната свобода на индивидите и юридическите лица и осигуряване на гаранции за осъществяването им. Кодексът за социално осигуряване никому не отказва инициативата да образува пенсионноосигурително дружество. Тя е допустима за всички категории стопански субекти при определения в “Част втора, Допълнително социално осигуряване регламент”.

За разлика от понятието “свободна стопанска инициатива” употребеният в чл. 19, ал.2 на Конституцията израз “равни правни условия за стопанска дейност” не създава затруднения при изясняване на съдържанието. Стопанската дейност се свързва не само с производство на стоки и услуги, но и с участие в инвестиционна дейност. В последния случай средствата на пенсионния фонд се инвестират в ценни книжа, деривати на ценни книжа и инвестиционни имоти.

От друга страна, на пенсионните дружества от тази категория са осигурени равни правни условия при осъществяване на дейността им. Граматическият анализ на ал. 2 на чл. 19 Конституцията показва и нещо друго – подчинителният съюз за време “като” означава, че дейността в подчиненото изречение се извършва едновременно с главното, т.е. при осъществяване на стопанската дейност трябва да бъдат защитени потребителите. Свообразни потребители в случая са осигурените. Забраната за ползуване от пенсионното дружество за

негови нужди на инвестиционни имоти, закупени със средства на осигурените по съществуото си представлява защита на потребителите по смисъла за чл. 19, ал.2 Конституцията.

Считам, че в този смисъл трябва да бъде съдържанието на мотивите на решението. То трябва да бъде основано на констатациите, че няма противоречие на чл. 176, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване с чл. 19, ал. 1 и 2 от Конституцията.

Съдия:

/Р. Янков/